

GEOWANDELING

Kunst in de Famenne

MARCHE-EN-FAMENNE

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

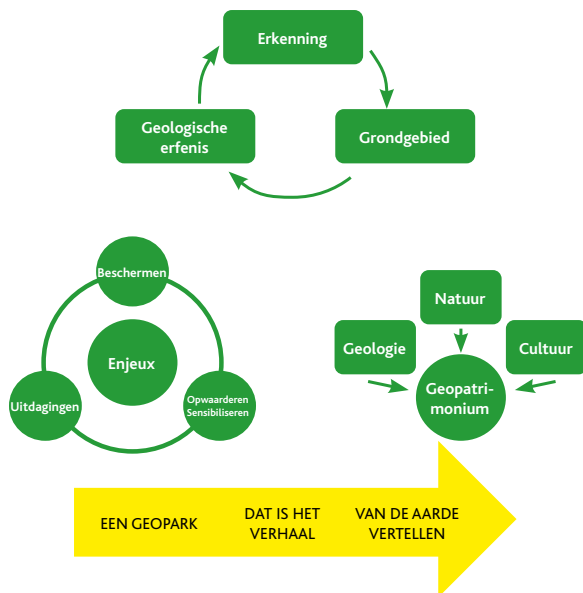

Famenne - Ardenne
UNESCO
Global Geopark

EEN GEOPARK ?

WAT IS EEN UNESCO GLOBAL GEOPARK ? EEN KEURMERK DAT DE UNESCO TOEKENT

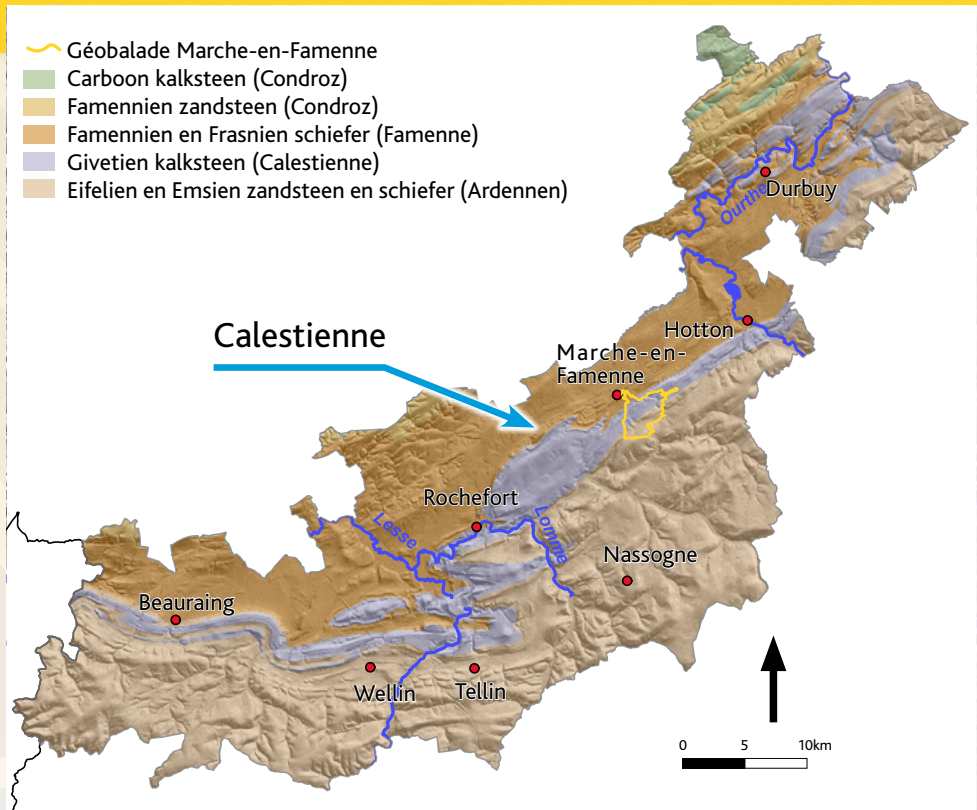
UNESCO Global Geopark is een keurmerk dat de UNESCO wereldwijd uitreikt aan een regio waar de opmerkelijke landschappen en sites volgens een globaal concept voor bescherming, educatie en duurzame ontwikkeling worden beheerd. Eind 2019 waren er wereldwijd 147 UNESCO-geoparken in 41 landen.

HET UNESCO GLOBAL GEOPARK FAMENNE-ARDENNE

Het Geopark bestaat uit de gemeenten Beauraing, Wellin, Tellin, Rochefort, Nassogne, Marche-en-Famenne, Hotton en Durbuy, die allemaal gekenmerkt worden door hun ligging op de 'Calestienne', de kalkzoom op de overgang tussen de Famenne en de Ardennen. Dit komt neer op een oppervlakte van 910 km², voor 67.250 inwoners. De kalkgesteenten van de Calestienne en de bijhorende grotten (karstnetwerken), die verband houden met de geologische structuur, zijn de twee geologische troeven van het Geopark.

Calestienne

De landschappen in het Geopark weerspiegelen vaak de aard van de ondergrond. Onder deze landschappen valt vooral een bepaalde strook op. Het gaat om de 'Calestienne', de leidraad van het Geopark. Deze strook bestaat vooral uit Givetien kalksteen en strekt zich uit van Chimay in het westen tot Remouchamps in het oosten. Ze wordt in het zuiden begrensd door het Ardens massief en in het noorden door de depressie van de Famenne. Het woord Calestienne komt misschien van het Duits 'Kalkstein',

Vereenvoudigde geologische kaart van het UNESCO Global Geopark Famenne-Ardenne, in bovendruk op het reliëf (Lidarbeeld), met duidelijke weergave van de link tussen de geologie en de geomorfologie. Zandsteen is sterker dan kalksteen, dat zelf dan weer een hogere weerstand heeft dan schiefer, wat leidt tot het reliëf dat op de kaart te zien is: ten zuiden de Ardense hoogtes die uitlopen in een smalle vrije depressie in het Eifelien schiefer, de kalkzoom van de Calestienne in reliëf (blauw) en in het noorden het schist in een depressie (bruin). (Gegevensbronnen: 'Waalse Overheidsdienst': <http://geoportail.wallonie.be>).

kalksteen, of van een voorvoegsel dat kan slaan op kalk of op warmte (op kalksteen groeien meer thermofiele (die van warmte houden) planten dan op schist) - en het Waalse woord voor heuvel 'tienne'.

Geologische geschiedenis

1. De geologische geschiedenis van het Geopark begint met de afzetting van afbraakproducten (sedimentatie), tijdens het Devoon (419 tot 359 Ma), in horizontale lagen op de zeebodems.
2. Deze sedimenten stapelen zich

Systeem	Series	Etage	Leeftijd Ma
Devoon	Boven	Famennien	359
		Frasnien	372
	Midden	Givetien	383
		Eifelien	388
		Emsien	393
	Onder	Praguïen	408
		Lochkovien	411
			419

In de geologie, wordt de chronologie vaak weergegeven door een geologische tijdschaal. De afbeelding toont de tijdschaal van het Devoon (een onderdeel van het Paleozoïcum). De verschillende etages dragen de namen van de plaatsen waar ze het eerst beschreven werden. Ons Geopark ligt in het hart van locaties die belangrijk zijn voor de geologie van het Onder- en Midden-Devoon.

op en worden door een langzaam proces omgezet in harde gesteenten. Het resultaat is dat de belangrijkste gesteenten in de bodem van het Geopark sedimentair zijn: schiefer, zandsteen, kalksteen.

3. Vervolgens zullen deze gesteenten ingrijpende veranderingen ondergaan, 320 miljoen jaar geleden, bij de vorming van een oud gebergte (Variscische plooiing), waar het Geopark een overblijfsel van is. Daaruit volgden tal van plooïen en breuken die vandaag nog goed te zien zijn in het landschap, zoals de anticlinale van Durbuy.

4. Deze bergketen werd al snel afgesleten tot een enorm vlak oppervlak, schiervlakte genoemd. Dit oppervlak is vandaag nog de subhorizontale horizonlijn die overal in Hoog-België te zien is. Tijdens het eind van het secundair tijdperk (Mesozoïcum) en in het begin van het tertiair tijdperk (Cenozoïcum) zal een warm en vochtig klimaat de kalkgesteenten ingrijpend aantasten en 'fantomen' vormen, die de voorlopers zijn van de grotten. In het tweede deel van het Cenozoïcum wordt de Ardense sokkel opgetild, zakt het hydrografisch net naar beneden en worden grotten gevormd.

DE RICHTLIJNEN VOOR DE WANDELAAR :

- ▶ Respecteer de natuurlijke ruimtes, het geologisch patrimonium, de fauna en flora en pluk niets.
- ▶ Volg de verkeersregels, die dezelfde zijn op de landelijke wegen als op de rest van het wegennet, en leef ook de verbodsbepalingen en verkeersbeperkingen na.
- ▶ Gebruik het voetpad als het er is, of wandel anders aan de linkerkant, om het verkeer tegemoet te zien komen.
- ▶ Zorg ervoor om altijd goed zichtbaar te zijn voor de chauffeurs (draag lichte kleding).
- ▶ Kies vooral voor lange kleding, om u te beschermen tegen teken.
- ▶ Blijf op de paden en wegen en volg de vaste of occasionele bewegwijzering.
- ▶ Neem privé-eigendom zorgvuldig in acht, want de toegang is onderworpen aan het voorafgaand akkoord van de betrokken eigenaar.
- ▶ Komt u een andere gebruiker tegen, blijf altijd en overal hoffelijk en neem het initiatief om te groeten.
- ▶ Blijf discreet, denk eraan dat geluid en zeker lawaai storend is.
- ▶ Maak de dieren op de weiden niet bang.
- ▶ Hou uw hond aan de leiband en onder controle.
- ▶ Gooi nooit afval weg.
- ▶ Vuur maken is streng verboden.
- ▶ Neem tijdens het jachtseizoen (september tot januari) inlichtingen alvorens op stap te gaan. De lijst van de jachtgebieden en -openingstijden per gemeente is beschikbaar bij de toeristische diensten van de streek.
- ▶ Neem voldoende water mee.
- ▶ Trek gepaste schoenen aan.
- ▶ Bekijk vooraf de weersvoorspellingen.

MARCHE-EN-FAMENNE

Vertrek / Aankomst : Parking Place de l'Étang,
6900 Marche-en-Famenne

GPS (WGS84): Breedtegraad: 50.229388
Lengtegraad: 5.342484

Afstand / Duur : 10,2 km – 2u45

Hoogteverschil : ±162 m

Moelijkheidsgraad: gemakkelijk

Dit wandelpad biedt een verbazende route door de hoofdstad van de Famenne en haar voetgangerszone, het kleine dal van 'Fond des Vaulx', een heuse groene long van de stad Marche-en-Famenne, en ook het dorp Waha dat vooral bekend is voor zijn kerk. De route bestaat uit wegen in groene zones, kleine plattelandswegen, straten en stegen. Ze is ook erg geschikt voor een heerlijke fietstocht. Geografisch gezien, geeft ze een pedagogische kijk op een typisch kenmerk van het karststelsel: de opeenvolging van verdwijngaten (pertes) en karstbronnen (resurgenties).

Laat uw wagen achter op de parking van de place de l'Étang en vertrek voor een tocht door de steegjes van de hoofdstad van de Famenne, het mooie Marche-en-Famenne. Begin de jaren '70 vond hier een grondige stedelijke en vooral zeer geslaagde renovatie plaats. De stad wist de parels van haar architectuur uit het verleden te bewaren, in combinatie met nieuwe moderne en artistieke toetsen. U krijgt de kans om de charme van deze stad te ontdekken, langs haar kleine straten, haar oude gebouwen vol karakter, haar ver-

keersvrije zone, haar pleinen vol bomen, haar vele fontein en sculpturen. Het was dus vanzelfsprekend dat de stad Marche in 2011 Belgisch laureaat was van de Europese wedstrijd EDEN (European Destinations of Excellence). Dat was te danken aan haar inspanningen voor de verfraaiing van haar vele sites en de opwaardering van haar bebouwd erfgoed.

Ga met de rug naar de parking staan en sla rechtsaf. Op de kruising aan het eind van de place de l'Étang, slaat u weer rechtsaf, naar de rotonde. Steek

de rotonde tegen de klok in over. Voorbij de eerste voetgangersdoorgang, tegenover u, kunt u de resten van een versterkte muur bewonderen.

Deze stukken van een versterkte muur, herkenbaar aan hun lichtere kleur, werden blootgelegd tijdens de verfraaiingswerken aan de laan. Vandaag zijn ze een integrerend deel van de loopbrug. Deze brug is sterk symbolisch. Ze is de oudste weergang die de bewakers moesten afleggen en de vier afgeronde ruimtes zijn de moderne weergave van de oude middeleeuwse torentjes. U merkt op de voorkant van elk torentje ook een sculptuur op. Deze vier sculpturen beelden de vier oude beroepen uit die in die tijd in de stad werden

beoefend: kantslossen, schoorsteenvegen, leerlooien en brouwen. Het is dus geen toeval dat vier straten in de stadskern ook deze namen dragen. Links van u troont in het midden van de rotonde een kunstwerk van de kunstenaar Serge Gangolf, dat de hele sfeer uitstraalt van de stad in de voorbije 40 jaar. Het werk heet immers 'Point de rencontre' (ontmoetingspunt) en is niets anders dan het symbool van de ontmoeting tussen twee werelden, de oude versterkte stad en de wereld van de moderniteit en de hedendaagse kunst.

Loop verder rond de rotonde en sla dan de tweede straat rechts in, de chaussée de l'Ourthe. 90 meter verder slaat u rechts de rue Américaine in. Aan het eind van deze straat gaat u links de Chaus-

Goed om te weten

Karst duidt op het geheel van bovengrondse en ondergrondse vormen die ontstonden uit de oplossing van gesteenten, onder invloed van koolzuur: dolines, pertes, resurgenties, karren (lapiaz), grotten, koepels, enz. De term 'karst' komt van de gelijknamige regio Carso of Kras, een kalkplateau dat voornamelijk gelegen is in Slovenië (maar ook in Italië en in Kroatië).

Perte: het punt waar het water onder de grond gaat (verdwijngat) (chantoir in het Waals).

Resurgentie: het punt waar het water weer aan de oppervlakte komt of uitstroomt (beek die stroomopwaarts in een gat in de grond verdween). Het systeem van pertes en resurgenties kan bepaald worden als de afvoerperimeter van aan de verdwijngaten van de beken tot aan de punten waar ze weer bovenkomen.

Verkarsting: fysisch-chemisch proces dat tot de vorming van een karst leidt.

sée de Marenne in, en vervolgens meteen rechts, de rue du Viaduc. Na 300 m vindt u links van u een tunnel.

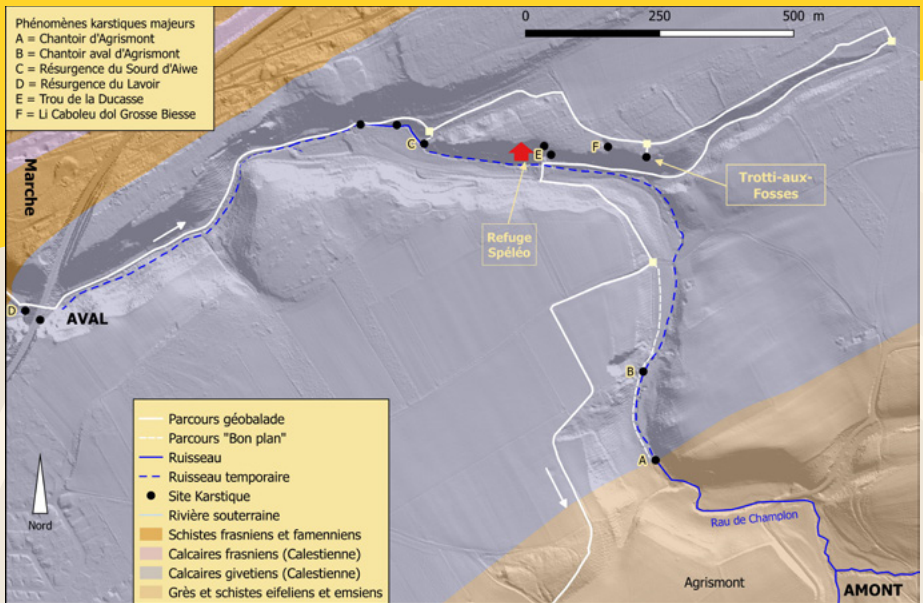
U staat nu aan de tunnel die u naar de ingang van de buurtschap Fond des Vaultx (zie kaart) zal leiden. Net voor de tunnel en aan de voet van de spoorwegberm duikt een met stenen gekanaliseerd stroompje op. Het gaat om een resurgentie, de uitstroom van het water van het hele karststelsel van de Fond des Vaultx, dat wij u voorstellen om te volgen. Deze kleine vallei van de Marchette, dicht bij het stadscentrum van Marche, is 25 ha groot. Met haar glooiend landschap en haar 'wild' uitzicht, staat ze in contrast met de uitgestrekte vlaktes van Marche. Deze plek is niet alleen natuurlijk en geologisch aantrekkelijk, maar draagt ook de stempel van

tallose legendes en andere mysteries die tot de folklore van Marche behoren.

Nadat u de tunnel verliet, komt u na 450 meter aan een Y, waar u links gaat. Als u tijd en zin hebt, kunt u barbecueën op de overdekte zone of uw conditie testen op het gezondheidsparkours (Hébert), allemaal gratis. Na 350 meter komt u weer aan een kruispunt. Ga hier rechtdoor.

Fond des Vaultx is een schilderachtige vallei die vaak droog staat (droogdal), hoewel er een stuk stroomopwaarts wel degelijk een rivier is. Om te begrijpen waarom het water hier verdween, moeten we de gesteenten onder onze voeten bekijken. De vallei is grotendeels uitgesleten in Devoon kalksteen, in het paars aangeduid op

Sentier pédestre dans sa traversée du Fond des Vaultx représenté sur fond LIDAR (Sources des données : Service Public de Wallonie <http://geoportail.wallonie.be>). L'image LIDAR permet l'observation de la surface du sol débarrassée de sa couverture végétale et met de la sorte en exergue le relief. Les calcaires sont représentés surimposition en gris (givétiens) ou en mauve (frasniens). Les phénomènes karstiques sont indiqués par des points et les carrefours des sentiers par des carrés.

Legende van de 'Grosse Biesse'

Indertijd leefde in Marche, in de 'Fond des Vaultx' een volk van bebaarde kabouters (nutons) met spitse mutsen. Ze waren erg vriendelijk en werkten hard. Omdat ze schuchter waren, lieten ze zich nooit zien. Wel bewezen ze de bevolking heel wat diensten. Op een dag bestormden de kabouters, tot ieders verbazing, de stad. Overal doken ze op, op zolder, in de kelder, in de kast ... De graaf van Marche liet een kabouter oppakken. Hij vroeg hem waarom zijn volk de grotten van de Fond des Vaultx had ontvlucht. Het mannetje antwoordde dat de 'Grosse Biesse du Fond des Vaultx' (groot beest) ze erg bang had gemaakt. De graaf herinnerde zich het bestaan van een vreemd dier dat zich schuilhield in een kloof, 'Li Trô thi Ô fosses'. Het was zo groot als twee olifanten, had een lange puntige staart, de kop van een krokodil en schubben zo groot als borden, een lange hals en grote tanden. Op zijn rug had het een getande hanenkam en het spuwde vuur. Het beest leek op een draak. De graaf gaf onmiddellijk opdracht om met tromgeroffel de soldaten en de inwoners van Marche bijeen te roepen om het dier te doden. Tot de tanden gewapend, gingen

ze op zoek naar het monster ... Intussen speelde een klein meisje in he bos verstoppertje met haar hond. Toen ze hem plots niet meer terugzag, liep ze verder en verder weg en belandde in de Fond des Vaulx. Plots gingen de bladeren van de bomen uit elkaar ... Een enorme kop met twee grote glanzende ogen verscheen. Het monster stapte vuurspuwend op haar af. In grote paniek deinsde het meisje achteruit. De hond sprong uit zijn schuilplek, gooide zich op de draak en beet in zijn staart. Het beest kreunde als een klein dier.

Het meisje kreeg medelijden met het dier, troostte en verzorgde het. Onze drie nieuwe vrienden beslisten om samen terug te keren naar de stad. Maar toen de mensen het monster zagen, probeerden ze het af te maken. Het meisje smeekte om het geen kwaad te doen. Ze schreeuwde dat haar nieuwe vriend ongevaarlijk en zeer aardig was. Ze kon iedereen overtuigen. De graaf organiseerde een groot feest waarop het beest beloofde om de kabouters nooit meer de stuipen op het lijf te jagen. De 'Grosse Biesse', zoals de inwoners van Marche hem noemden, ging weer in zijn kloof leven en beloofde om iedereen af en toe eens te komen groeten. En zo is de Grosse Biesse van de Fond des Vaulx elk jaar te zien op het carnaval van Marche. Tekst van J-L Troquet - Meer info op de website <https://carnaval.marche.be/index.php/66-personnages/la-grosse-biesse>

de kaart, maar ze ontstond op de vallei die uit zandrotsen bestaat, ten zuiden van de buurtschap 'Agrismont'. Wanneer de beek aankomt op de kalkrotsen, duikt hij onder de grond in verdwijngaten die in het Waals vaak 'chantoir' worden genoemd.

Het water stroomt dan verder in de vorm van ondergrondse rivieren om in karstbronnen weer op te duiken. Wanneer het debiet door forse neerslag te groot wordt, volgt het water weer zijn bovengrondse loop. Dit geheel van ondergrondse holtes wordt

karst genoemd. Deze holtes ontstaan uit een lang proces van oplossing van rotsgesteente van miljoenen jaren, dat karsting genoemd wordt.

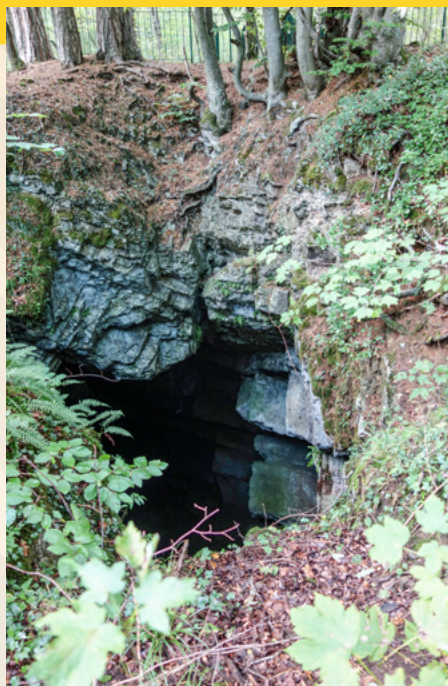
Tip de resurgentie van de Sourd d'Aiwe

Curieuzeneuzen slaan aan het kruispunt C1 rechts in, om na 50 meter aan het volgende kruispunt te komen. Daarna leidt een kleine weg rechts naar een grot met bescheiden afmetingen: de Sourd d'Aiwe (punt C op de kaart, heen-en-terug is 200 m lang). Naargelang de stand van het water kan de ondergrondse rivier uitstromen in deze grot of kan ze integraal bezocht worden met speleo-uitrusting, over enkele tientallen meters, tot aan een sifon (bevochtigd gewelf). Het is een tijdelijke resurgentie. Bezoekers die de verschillende beschikbare wegen bewandelen, kunnen trouwens nog andere karstverschijnselen zien (zie kaart).

Maar laten we teruggaan naar onze route, dus recht door aan het kruispunt C1 (oostwaarts), na 270 m rechtsaf en deze weg nog eens 270 m volgen tot aan een nieuw kruispunt (C2). Laat de hoofdweg links liggen en volg een tiental meter het pad rechts.

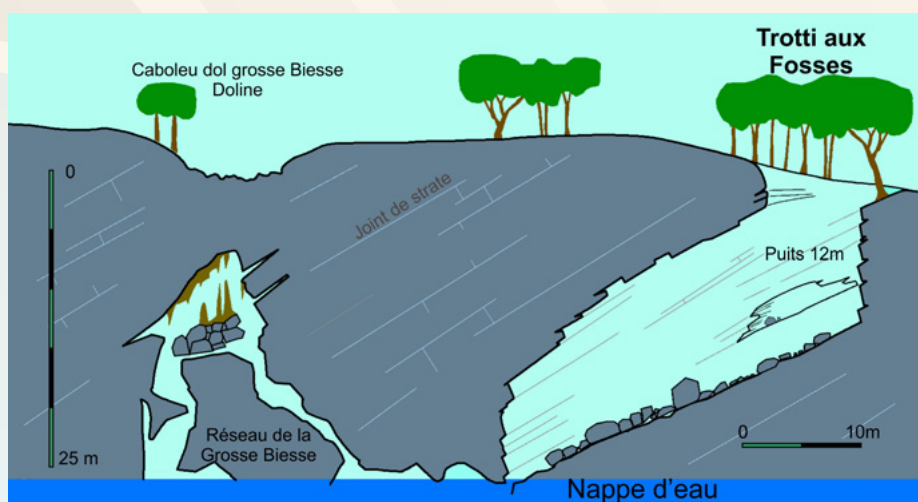
We zijn nu ongeveer halweg van de Fond des Vaulx en vinden hier het meest emblematische karstverschijnsel: de koepel van de 'Trotti aux Fosses'. Het gaat om een grote ingezakte holte, waarvan het dak geleidelijk instortte tot aan de oppervlakte en

zo een grote put vormde, van een vijftiental meter diep. Het zo gevormde stortpuin lost dan geleidelijk op door de ondergrondse rivier van de Fond des Vaultx, die enkel te zien is door speleologen.

Ga terug naar de hoofdweg en blijf deze 500 meter volgen.

De site die u doorkruist, is opgenomen in milieubeschermingsprogramma's die de Europese Unie financiert: het project 'Life Hélianthème' en 'Life + Pays Mosan'. Het beoogt het behoud en de renovatie van een van de rijkste ecosystemen van Wallonië: de kalkhoudende graslanden. Zo zal de groene long van Marche weer landelijk worden zoals vroeger en tegeli-

Coupe schématique du Gouffre du Trotti aux Fosses (inspirée de Vandersleyen 1960 et Alvarez 1989) : A droite, la salle souterraine a rejoint la surface par remontée de la voûte à la suite d'effondrements, mais aussi par érosion de la surface. À gauche du schéma, le réseau de la Grosse Biesse constitue une nouvelle salle en voie de formation. D'ici quelques dizaines ou centaines de milliers d'années, elle rejoindra aussi la surface pour former un second « Trotti-aux-Fosses ».

jk zijn opmerkelijk natuurlijk erfgoed diversifiëren en zijn landschappelijke samenhang behouden.

Aan het eind van de weg, bij het verlaten van het woud, slaat u in een rechte hoek rechtsaf. Loop na 70 meter weer in het bos in en volg de weg die weer

rechts van u ligt (kruispunt C3). Blijf deze 700 meter lang volgen, om aan te komen aan een kleine brug, links van u, over de Marchette. Loop over deze brug en ga dan links. Na 270 meter komt u uit het bos en komt u aan op een kleine weg (kruispunt C4), sla rechtsaf.

Tip

Eerder dan rechtsaf te slaan op het kruispunt C4, steek de weg over en sla een pad in dat in het midden van een weiland werd getrokken. Na 100 m komt u aan een bos dat langs het bed van de Marchette loopt, een beek die meestal droog staat. Na zowat honderd meter zit u links van u een instorting bed van de beek. Het gaat om een tijdelijke pte van de Marchette, die actief wordt zodra het water voldoende hoog staat. De grootste pte van de Marchette, die nog altijd actief is, ligt 150 m meer stroomopwaarts, maar is helaas ontoegankelijk.

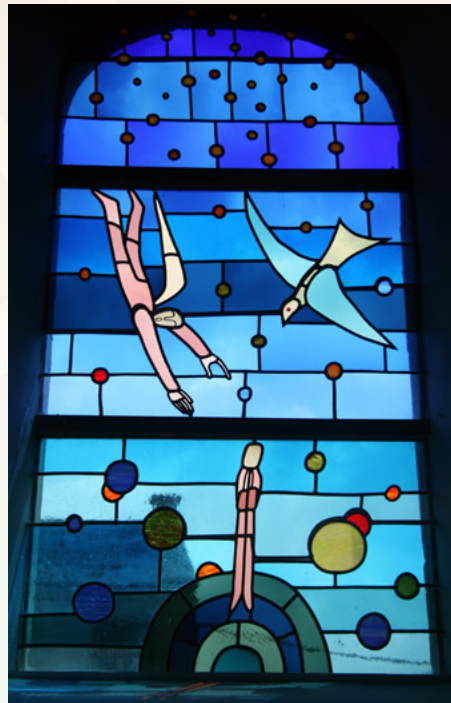
Volg de weg nog over 200 meter, ga dan links een klein pad door de velden op. Blijf dit pad 650 meter bewandelen tot aan de rue de la Forêt, sla dan linksaf. Na 100 meter volgt u het aardeweggetje rechts, dat door velden loopt. Dit volgt u nog eens 900 meter. Aan het eind van het pad komt u aan woningen. Sla hier links de rue des Tombes in. Aan het eind van deze straat gaat u rechts de rue Saint-Pierre in. Na 100 meter steekt u de grote weg over, om dan de rue Saint-Denis tegenover u in te slaan. Vervolg uw weg gedurende 1,2 km om aan uw volgende geosite te komen.

U bent nu in het dorp Waha, dat vooral en volledig terecht bekend is voor zijn kerk en zijn glasramen. De Saint-Etiennekerk (heilige Stefanus)

is een opmerkelijk romaans gebouw dat beschermd is als Belangrijk Waals erfgoed. Ze behoort tot de oudste romaanse kerken van België en is de enige die haar opdrachtsteen nog behield die de wijding van de kerk herdenkt, namelijk op 20 juni 1050 door Theodinus, bisschop van Luik van 1048 tot 1075. Ze is omringd door haar oude kerkhof en beschermd door een eeuwenoude linde waaronder een witkapmonnik zich bezint. In de kerk zelf ontdekt u een aantal opmerkelijke werken, zoals de siersteen met de wapenschilden van Filips II en ook de blazoenen van Luxemburg en van de stad Marche, of doopvonten uit de XVIe eeuw en reliekschrijnen uit de XVIIIe eeuw en een fragment van Christus aan

het kruis uit de XVIe eeuw. Opmerkelijke bezoekers zullen zien dat een aantal sculpturen getekend zijn door de raadselachtige auteur uit de XVIe eeuw, de 'Meester van Waha' (Maître de Waha). Nog andere sculpturen en werken van deze kunstenaar zijn te zien in het Famenne Art Museum. Dit rijk erfgoed wordt nog gesublimeerd door het fantastisch kleurenspeel van de glasramen, ontworpen door de Belgische kunstenaar Jean-Michel Folon. Zij herinneren aan het martelaarschap van de heilige Stefanus, de patroonheilige van de parochie. Achter in de kerk wordt een audiovisuele montage afgespeeld met een getuigenis van de kunstenaar en toelichting bij de grote stukken van het kerkelijk erfgoed.

Ga nu terug naar de stad Marche-en-Famenne, langs de rue du Bondeau. Volg deze 1,1 km tot aan de tunnel die onder de spoorweg loopt. Steek deze over en loop dan verder door de rue du Saint Esprit. Na 270 meter steekt u aan de kruising de grote baan over en slaat u de rue Neuve tegenover u in. Na 80 meter komt u aan de Place aux Foires. Loop er rechts rond en sla dan de eerste straat rechts in, de rue des Chasseurs Ardennais. Aan het eind van deze straat gaat u links de avenue de la Toison d'or in en aan het kruispunt, weer links in de rue du Commerce.

In de rue du Commerce ziet u na 150 meter links van u een prachtig gebouw in een gelige tint. Dat is het 'Château Jadot', een wondermooi voorbeeld van de architectuur van 1850 tot 1950. Deze bouwstijl stond symbool voor de welvarende en welgestelde burgerij uit een tijd die intussen lang vervlogen is. Tegenover het gebouw kunt u de 'Li p'tit chufleu' (het fluitertje) tegenkomen, die ook bekend is onder de naam 'gavroche marchois' (straatjongen van Marche). Hij ziet er braaf uit, maar hij is best ondeugend. Hij staat in feite voor de aard van de inwoners van Marche, onbeschaamd, schalks en een beetje spottend. Dit beeld is van de hand van Louis Noël, die zich - kleine anekdote - inspireerde op een kind uit zijn omgeving.

20 meter verder ziet u links het Maison Jadot. Dit gebouw is vlot te herkennen

aan zijn rode kleur en zijn L-vorm. Een vleugel dateert uit de XVIIe eeuw en de rechtervleugel dateert uit de XVIIIe eeuw en huisvest het Famenne Art Museum.

Het Famenne Art Museum herbergt werken van de prehistorie tot de moderne kunst. Zijn collectie schetst de hele geschiedenis van de Famenne, onder meer de Merovingische en de Karolingische tijd, geïllustreerd door opmerkelijke collecties van vondsten bij opgravingen in Wellin en Hamoir. Een grote verzameling werken van de kunstenaar die bekend staat onder de naam 'Meester van Waha', richt de schijnwerpers op zijn talent als zeer ongewone beeldhouwer en ambassadeur van de late gotische beeldhouwkunst. Een andere ruimte is gewijd aan toelichting bij de geolo-

gische en historische kenmerken van de Famenne en van de stad Marche in het bijzonder, haar roemrijke tijden en haar tegenslagen. Een pronkstuk is de prachtige maquette van de stad in 1600. Een zaal zoomt in op het kantwerk, een heuse traditie van Marche, een andere op de site van het Monument, een heiligdom uit de

XVIIe eeuw. Buiten elk historisch aspect dat het museum kan bevatten, is er ook een heel luik rond de hedendaagse kunst.

Als u buitenkomt uit het museum, gaat u rechts de rue Dupont in en dan onmiddellijk weer rechts, om aan de place du Roi Albert te komen.

Famenne Art Museum

Het museum kan natuurlijk bezocht worden. Aarzel dus niet om binnen te stappen en door dit heerlijk gebouw te dwalen. Volgende info kan nuttig zijn :

Openingsuren: Dinsdag-vrijdag: van 10 tot 12 en van 13 tot 17 uur

• Zaterdag: 10 tot 12 en 14 tot 18 uur

• Zondag en feestdagen: 14 tot 17 uur, Gesloten op maandag - Gesloten op feestzaterdagen, -zondagen en andere feestdagen, van december tot en met februari en op 15 augustus.

Contact: Famenne & Art Museum

Rue du Commerce, 17 - B-6900 Marche-en-Famenne

Tel.: +32(0)84/32.70.60 – E-mail: fam@marche.be - <http://www.famenneartmuseum.be/>

Tarieven: Volwassene: 3 € - senior & student: 2 € - kinderen onder de 6 jaar: gratis

U bent nu aan de place du Roi Albert. In het midden ziet u een figuur die erg bekend is bij de 'Marchois', pal in het midden van de fontein. Het is George Peret, de laatste bellenman die in 1980 overleed. Indertijd trok hij in zijn traditioneel kostuum, dit wil zeggen met blauwe jas en stoffen pet, door de straten van de stad om het laatste nieuws te verkondigen.

Steek het plein over en hou halt aan de kerk.

U staat nu aan een zeer mooi eclectisch gebouw, de Saint-Remaclekerk. Dit staat te lezen in een brochure van de Saint-Remaclekerk in Marche-en-Famenne (FR/NL/EN/DE) die voor 1 euro te koop is bij de toeristische dienst (Maison du Tourisme Famenne-Ardenne): «Dit mooie

bouwwerk in flamboyante gotiek, erkend als beschermd erfgoed in 1938, dateert uit de tweede helft van de XVe eeuw. Het werd meerdere keren verbouwd, o.a. na de branden van 1615 en 1806. De toren in barokstijl dateert van 1715. De kerkraden (1974) zijn van Louis-Marie Londot uit Namen.

Het erfgoed van de kerk bevat onder meer doopvonten uit de XVIe eeuw (Maaslandse school), een gotisch wijwatervat uit 1514, een met een adelaar versierde koorlesenaar in messing, op een voetstuk uit Saint-Remy-marmer, met het jaartal 1763 en afkomstig van het karmelietenklooster, evenals talrijke polychrome houten beelden, zoals een kruisbeeld van eind de XVIe eeuw, een Christus in het graf uit de XVe eeuw, een beeldhouwwerk van de

Heilige Drievuldigheid van eind de XVIe eeuw, een heilige Margaretha van Antiochië van de school van Jean Del Cour (rond 1700) en een rechts-taande Maagd met Kind uit het midden van de XVIIe eeuw.

Het schip, de dwarsbeuk en het koor, die dus uit de late middeleeuwen dateren, getuigen van de flamboyante gotische stijl van toen, met onder meer de vlamvormen in de muuropeningen (maaswerk), de weglating van het triforium (gang boven de zijbeuk) en de versiering van verschillende kelken, met al enige renaissance-involed. Talrijke markeringen in de stenen verwijzen naar de manier van samenvoeging van de stenen en naar de identiteit van de arbeiders, die

eraan hebben gewerkt.

De Saint-Remaclekerk getuigt van de Maaslandse gotische school in de regio en heeft een opmerkelijke architectuur. Ze is op een eenvoudig en gemakkelijk leesbaar grondplan gebouwd. Het koor is bijna even lang als het schip, zonder straalkapellen, een binnendringend transept en een robuuste toren, met een portaal dat op het eind van de XVIIe eeuw werd aangebracht. De steunbogen, de vier torentjes van de hoofdtoren en de klokkentoren van de kruising van de dwarsbeuk verdwenen in de brand van 1806 en werden nooit heropgebouwd. Het gebouw werd dus geleidelijk gerestaureerd met wat in het begin van de XIXe eeuw (vóór 1821) voorhanden was.

De doopvonten uit het begin van de XVIe eeuw worden bewaard in de rechtervleugel van het transept van de Saint-Remaclekerk. Ze werden gehouwen uit kalksteen. De sculpturen en de motieven die de veelhoekige kuip sieren, zijn gekenmerkt door de stijl van de Maaslandse school en door de late gotiek, met vensterwerk (op de kolom) en gebladerte rond de kuip.

Op de onderste hoeken van de pilaar

staan vier leeuwen. De vier mannenhoofden met kap die de kuip sieren, zijn een traditioneel motief en verbeelden de vier windstreken en de vier stromen van het paradijs.»

Verlaat de place du Roi Albert via de rue Porte Basse achter op het plein. Aan het eind van deze straat komt u weer aan de rotonde van vertrek. Steek deze over en zo komt u weer aan uw wagen op de place de l'Étang.

Om meer te weten :

BARCHY, L. et MARION, JM (2014). Carte géologique de Wallonie. Carte Aye – Marche-en-Famenne n° 54/7-8, 1/25000. Service public de Wallonie. En téléchargement à l'adresse : <http://geologie.wallonie.be/home/acquisition-de-donnees/telechargements.html>

Maison du Tourisme Famenne-Ardenne Ourthe & Lesse :

Place de l'Étang, 15 à 6900 Marche-en-Famenne (B)

T. : +32(0)84/34.53.27

info@famenneardenne.be

www.famenneardenne.be

Geopark Famenne-Ardenne, asbl

Place Théo Lannoy, 2 à 5580 Han-sur-Lesse (B)

T. : +32(0)84/36.79.30

geopark@geoparkfamenneardenne.be

www.geoparkfamenneardenne.be